

Oktober

1. Leven is strijd. Tuinieren is oorlog.
2. Ieder heeft zijn eigen vijand of vijanden, intern of extern. Thijsse's Hof heeft als vijand het Schaafstro.
3. Het Schaafstro laat zich niet overwinnen of verdrijven. Maar hier geldt het woord van Willem van Oranje: "Men behoef niet te hopen om te ondernemen, noch te slagen om te volharden."
4. Onze hovenier heeft grote plannen om op het zieltogende heideveldje (momenteel vergeven van Schaafstro) het terrein totaal anders in te richten. Hij zij gewaarschuwd: Eddy Weeda schrijft in de Oecologische Flora dat "ze zich boven dikke zandlagen (kunnen) uitwerken, als ze hieronder bedolven raken."
5. Ook op de vijverhelling aan de voet van het beeld van Jac. P. Thijsse staat het vol met Schaafstro. We zullen ermee moeten leren leven, we hijsen de witte vlag. Maar bestaat het hele leven niet, behalve dus uit strijd (zie 1), uit het hijsen van witte vlaggen? Laten we in dit verband niet vergeten dat dit deel van de Hof oorspronkelijk was bedoeld als "duinrooshelling" en, bij gebrek aan succes, vanaf de jaren '70 tot een "zonneroosjeshelling" is ontwikkeld. Sinds 1979 bloeit daar trouwens de Blauwe bremraap. Niet alle ongenode gasten zijn vijanden.
6. Schaafstro behoort tot de familie der Paardestaarten, en daarbinnen tot het geslacht Paardestaart oftewel Equisetum, waartoe 16 soorten behoren, die over de hele wereld verspreid zijn. Ook de aartsvijand van iedereen met een volkstuin, de Heermoes, is een Paardestaart. Of moet je zeggen *het* Heermoes?
7. We plunderen de Oecologische Flora nog even verder. "Paardestaarten zijn te herkennen aan hun 'voorwereldlijke' uiterlijk." Ze hadden als groep hun glorie in het Carboon, en de grootste soorten "konden vermoedelijk een hoogte van ruim twintig meter bereiken." De Reuzenpaardestaart, in Nederland een zeldzaamheid, komt niet verder dan een schamele 1 meter 80, en er bestaat tot op de dag van vandaag een Amerikaanse soort die twaalf meter hoog haalt, maar in Amerika is natuurlijk alles groter.
8. Ons Schaafstro vertoont de typische Paardestaartkenmerken: kruidachtig, overblijvend, diep in de grond een lange wortelstok; hoofdstengel en eventuele zijtakken geribd; sporenplant; bevat grote hoeveelheden kiezelzuur.
9. "Ze zijn gemakkelijk in leden uiteen te trekken", zegt Weeda, en onze jonge bezoekers op het scholenpad maken daar elk jaar kennis mee. Het heeft wel iets weg van het constructiespeelgoed Knex, maar de losse leden opnieuw assembleren is nog niemand gelukt. (N.B.: ik ben het nog even gaan proberen en op het eerste gezicht lijkt het eigenlijk best te gaan, dat opnieuw in elkaar zetten. Maar schijn bedriegt: de boel valt al snel weer uit elkaar.)
10. Wonderlijk zijn de bladeren, als dat woord al op zijn plaats is bij de nietige groeisels. "De eennervige bladeren zijn voor de helft of meer vergroeid tot een krans, die als een manchet de stengel omgeeft. Het niet vergroeide deel van een blad vormt een smal driehoekige 'tand'. Elke tand staat in het verlengde van een rib van het stengelid onder de bladkrans."
11. "Waar het voorkomt, groeit het gewoonlijk in zulke massa's dat het aspectbepalend is." (Zie 4)
12. Waarom die naam "Schaafstro", en niet bijvoorbeeld "Lidrus" of "Holpijp"? Hij hééft toch leden en hij ís toch zeker hol? Maar die namen waren al vergeven. En bovendien, schaven en schuren kan hij als de beste. "De stengels vertonen talrijke lage maar duidelijke ribben, die elk van twee rijen knobbeltjes zijn voorzien en daardoor zeer ruw aanvoelen."
13. "Zeer ruw", dat biedt mogelijkheden: hij is geschikt om muziekinstrumenten en pannen mee te reinigen, en, houdt u vast, "ook kan men van een pijpje Schaafstro een uitstekende nagelvijl maken."
14. "Schaafstro is een langzame groeier", met deze woorden besluit Weeda zijn paragraaf over onze vijand. In Thijsse's Hof heeft hij ruimschoots de tijd gekregen en daardoor "bepaalt" hij nu hier en daar "het aspect" en kan de strijd niet veel langer worden uitgesteld.
15. Wordt het een Blitzkrieg of Operatie Barbarossa? Onze hovenier is sowieso een held.
16. "Leven is Strijd" (Zie 1). Ja, en Strijd is Leven. Daarom: "Hebt uw vijand lief" (Matthëus 5:43). Of het nu ons Schaafstro is of de gehate Japanse Duizendknoop of vult u zelf maar in, Braam, Brandnetel, uw buurman.
17. Luister naar Anna Enquist, in wier laatste bundel het gedicht "Japanse duizendknoop" staat, met daarin als laatste couplet:

*Laat hem daar staan. Zijn stengels
reiken naar het blauw, sluier van witte
bloesem overdekt met trots wat vies
en overtollig was. Begroet de indringer,
de vreemdeling in groene jas.*

Rob van Dam

